

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu. séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 15.

Brasiovu 1. Augustu 1874.

Anulu VII.

Sumariu: Studiu asupra dialectului macedo-romanu paralelu cu celu daco-romanu. (Fine). — Victime ale regeneratiunei si pessimismulu. (Fine). — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Urmare.) — Procesu verbale. — Publicarea baniloru incursi. — Bibliografia insocita de unele observatiuni critice.

Studiu asupra dialectului macedo-romanu paralelu cu celu daco-romanu.

(Fine.)

X. Particulele neformali, va-se-díca prepusetiunile, averbiele, cojuntionile si intrejectiunile ne infaçiosiódia pucine diferentie de notatu, si acele inca nu intru atátu gramaticali, cátu mai vertosu lexicali. Se le vedemu.

A. Prepusetiunile su mai totu acelesi, cari si la noi; se desclinescu numai dóue-trei: ninga d.-r. langa, dara si m.-romanesc'a ninga se aude alocure preintre d.-romani; tru séu tu scurtatu dein intru, si trã séu tà cu sensulu prepusetiuniloru nóstre pentru si despre, uneori se pare cá si cátra. Atátu e totu.

B. Ce se tiene de averbie, aici suntu mai multe de acele, cari diferescu de ale nóstre; unele firesce greco-slavice, impromutate de la popóra-le vecine. Dara cea mai notabile látüre a averbielorü si altoru partii neformarie ale cuventarei in dialectulu m.-romanu e acea, cá standu aceste in numeru preponderante dein compuse, in aceste compuse nu se grumurédia particélele compusetive in asiá mare mesurá cá la noi, precumu si ali nostri celi vechi le grumura mai pucinu. Ci se luámu averbiele, dupa impartírea lorü indatinata, in ordine.

La cele locali indata intrebarea iu fr. au d.-r. unde? difere de a nóstra, dara nu si de a càrtilorü nóstre mai vechie;* in locu de iu se mai díce iuve, uve it. ove; mai departe: iuva d.-r. undeva, iutido d.-r. pretotindene séu veri unde; au, auce, aoce d.-r. aici; incó (scurtatu dein incóce, cá in Marmati'a); incolo d.-r. deincolo; disuprà d.-r. deasuprà; inuntru d.-r. inleintru; afóra (la Boiadgi afoará); deinaparte d.-r. facia in facia; aliura d.-r. aiure. La intrebarea: trã iu? trã au, trã auce d.-r. incóce; indireptu d.-r. de-reptu. Di iu? di iucido d.-r. de pretotundene; di inpade d.-r. de desubtu. Pre iu? pre suprà

d.-r. pre deasuprà; pre inintru d.-r. pre deinleintru; pre di afóra d.-r. pre dein afóra, s. a.

Temporalile respundu la intrebarea cândo? de cândo? tor'a (tru or'a) n.-gr. *τότα* d.-r. acumu; napoi éra; nica inca; anunce acumu; tru óra indata; culalta-dí alalta-eri; culoinante de currendu; una óra odunaóra; di chero vlecu in tempulu vechiu, in vechime (chero gr. *καιρόν*); indupoimáne dupa dóue díle; di apoia dupa acea; nescánte ori, di au si culea, câte verun' óra câte odata; cancido, candocido totdeun'a; car'a*) (lat. quare?), gr. *ἀφ' οὗ*, dupa ce; in diare tempurú; amenata-lui tardú.

Averbiele modali respundu la intrebarea cumu? In dreptu d.-r. justu; asi, asíce asiá; aliumtra almentre; diurésce nebunesce; una óra odata; multe ori demulteori; óra di óra adeseori; di adunu la-olalta; in grumuru, lat. in cumulo, cu céta; cu ordu in ordine; asi ci asiá cátu; maltu (ma altu) já; cama vretosu**) mai tare; acea e adeca; ica séu; midia abiá; cu greétia, l. cum gravitie, a nevoia; di presténeu cu sil'a; vretosu bine fórte bine; nemalo, dure destulu; intardu incetu; nice pre una plase nece intr'unu chipu; niforse, vahí (va fi) dóra; cu ci plase in modu; ce óra ce tempu, scl.,

Preste aceste iu dialectulu m.-romanu inca se formédia de la ajectivele in escu averbie in esce; si cá averbie se mai folosescu, cá la noi, una suma de sustantive insocite de una prepusetiune ori alt'a, cumu si tóte ajectivele, déca se punu langa verbu ori altu ajectivu cá determinare mai deaprópe, p. e. musiatu canta, d.-r. frumosu canta; vertosu inaltu, d.-r. fórte inaltu.

C. Cojuntianile m.-romanesce mai destinte de ale nóstre suntu: copulativele e lat. et, la noi numai la scrietorii celi mai vechi; di, me (cumu se pare grecesculu *δε*), d.-r. sí, éra; dejuntivele ica, i

*) In càrtile nóstre cele vechie inca ocure carea camu in acestu sensu.

**) Càrtile nóstre mai betrane asisídere transpunu licidele I, P fórte adeseori langa V, precumu: vlúturii, adi vulturii; vretosu, adi vertosu; vretute, adi vertute scl. Óre inriurintia slavóna?

*) V. Tetraevangeliulu lui Coresí, la Mateu 24, 28: „Juo va amú fi trupulu, acolo aduná-se-voru vluturii;“ cfr. Telculu evangelielorü dominec'a 11. dupa anulu nou.

(gr. ἦ), séu; ne lat. nec; ma, dara, it. ma; nu ma nunumai; conditionalea si lat. si, in dialectulu d.-r. la celi vechi; concludivele dicara (lat. de qua re?) d.-r. deci; tra aceea pentru aceea; comparativele séu relativele de prica cumu cá; naca camu; napu gr. μήπως dóra.

D. Pre urma deintre intrejectiunile mai diferitorie insemnãmu aici: bravo, evge gr. ἐννὴ d.-r. bravu; veglia-te padiesce-te; iea-ti cap'lu surpa-te cara-te; cavai vai; óra tí lae vai tie; lele, ohu ah, of; alegro hopu-hopu, scl.

XI. Formatiunea cuventeloru sí tesaurulu lexicale. Dupa ce aretaramu pre scurtu, cà in ce diferu gemenele dialecte romanesci cu respectu la formele gramaticali, ar fi se considerãmu sí partea etimologiei, ce tracta despre formatiunea cuventeloru. Ci in privinti'a acésta studiulu ne promite unu secerisiu mai pucinu manosu; diferentiele dialectice intre limb'a romaniloru aurelianidi sí traianidi suntu in acestu punctu neinsemnate. Mai multu ar promite scrutarea tesaurului lexicale alu dialectului m.-romanu; deórace asiá credemu, cà scurtele vocabularie dein Thunmann, dupa Cavallioti, sí dein Ros'a, dupa cari ne presenta unu extractu sí Cipariu in Principia, n'au culesu, càce n'aveá de scopu a culege tóte vorbele bune originarie latino-romanesci, cari póte sí adi se audu in gur'a poporului meso-romanu, sí in loculu caroru noi póte introducemu in limb'a-ne literaria alte cuvente impromutate de ici cóle sí mai pucinu corecte. Ci acestu lucru nu numai lu-remitemu, ci cauta se-lu remitemu in grigi'a celoru mai aprópe de faci'a locului, multiamindu-ne a mai face, inainte de a inchiaia, câteva.

XII. Oserbatiuni sintactice. In respectulu sintacticu divergentiele, ce ne presenta limb'a m.-rom. facia de cea d.-rom., sunt mai pucine, desí nu mai pucinu insemnatórie, decâtu cele formarie-gramaticali. Caus'a e invederata. In ori-ce limba mai usioru se permuta sí scaimba cu altele vorbele singurite, mai anevoia formele gramaticali, sí mai anevoia inse structur'a sintactica; pentru cà aceste dóue dein urma, intielegemu formele gramaticali si sintassea, se basédia pre nesce legi mai generali, ocurgatórie la miie sí miie de cuvente.

Dein peculiaritãtiele sintactice m.-romane multe le intretiesemu in cele precedenti, deórace stá in legatura strensa cu obiectele deslucite acolo. Cu tóte aceste se spicuimu pre urm'a lorú sí se mai adaugemu aici cele de adausu.

Amentiramu despre folosirea numeneloru proprie de urbi, opide, sate scl. in acusativulu locului fóra nece una prepusetiunea, spiretulu acelu dialectu avendu aici inca deplinu sentiulu despre insemnatatea casului locale sí fóra prepusetiune, de care insusire sintactica vechia latina limb'a nóstra cis-

danubiana abiá mai pastrédia vre o nrma debile.*) Totu cu respectu la casulu locale e de insemnatu, cà la intrebarea di iu? numenele comuni se punu sí construescu cu di la, dara numenele tiereloru, urbiloru scl. singuru cu di, p. e. eu me tornai di la piatia, frate-miu vine de la gardina (d.-r. gradina); inse: aistu este di Voscopole, unu vene di Petrupole e alantu di Anglitter'a, d.-r. unulu veni dein Petrupole sí celu-alaltu dein Angli'a. Se mai oserbãmu, pana a nu trece de la sustantivu inainte, cà cuventulu Cristosu m.-romanii lu-usita cu terminatiune mai recomandãbile sí firesce cà lu-articulédia cá si are alte numene proprie p. e. Cristolu (adeca Cristu-lu) avea doispradiece di apostoli.

La comparatiunea relativa a mai multoru lucruri e de oserbatu, cà atátu cu comparativu cátu sí superlativu fórté desu se folosese inca sí adi cá legamentu comparetionale cojunctiunea di, precumu sí dicátu sí tru, precandu la noi numai ceste dóue, mai suntu in usu, p. e. indereptatea este ma buna di junatic'lu, d.-r. adeverule e mai bunu decâtu eroismulu; sí alti munti di-acelu, d.-r. sí mai alti munti decâtu acela; Lucreti'a stete ca ma intréga tru mentre-tru tute mulieri di Ron'a, scl.

Dein esemplulu ultimú vedemu, cà numeralele nedeterminatu tutu-a are construire diferitória de a nóstra, incátu adeca dialectulu meso-romanu langa acelu numerale pune numele sí fóra articlu. Alte numerale nedefinite érași la eli se usita in forma sí calitate averbiale, la noi in ajectivale, sí deincontra, p. e. multu numer'lu a loru, d.-r. multulu loru numeru; cáti multi porumbi, d.-r. cátu de multi porumbi!

Venindu la construirea pronumeneloru, insemnãmu numai atátu, cà posiesivele scurte se intrebuintiedia la m.-romani fórté desu; sí candu unu nume urmatu de atare pronumene posiesivu scurtu stá facia cu altu numene in reportu genitivale, numai pronumenele se declina, remanendu numele nedeclinatu, p. e. péna a invetiatoriu-miui sí a soru-meai serie musiatu.

Incátu pentru verbu, cea ce aflãmu la unii scrietori dein Romani'a libera, cá adeca langa subiectulu in multariu verbulu se se puna in singulariu, cá uncori in limb'a gréca, aflãmu sí in dialectulu m.-romanu, desí ne cauta se sustienemu, cà o atare constructiune este incontr'a firei graiului romanescu, p. e. cáti ani este, inse sí cáti ani

*) O atare urma amu avé p. e. in cunoscutulu cãntecu poporale de cratiunu (de cumva in nu e omisu singuru numai spe a impuciná silabele viersului prea lungu):

Trei crai de la resaritu

Cu stéoa caletoriundu, . . .

Ierusalimu candu au ajunsu,

Stéoa loru li-s'a ascunsu, scl. (in locu de: in Ierusalimu).

suntu? De almentre in privint'ă tempuriloru ver-
bali repetîmu; cã deintre aceste la confratii dein
Emu se folosescu cu preferintia cele simple, cã in
limb'a d.-romana cea vechea, prein ce graiulu mace-
dono-romanu cãpeta o scurtîme sî indesime de totu
placuta. care proprietate lu-caracterisedia fôrte favo-
rabilu in asemenare cu difusiunea sî latîtur'a prea
mare, de carea patimesce adi cuventarea d.-r. prein
folosirea mai multu a tempuriloru compuse, cumu
sî prein indoitele sêu si intreitele repetîri ale acelui-
asi pronume in un'a sî aceeasi frase.

Despre usulu particéleloru oserbe-se urmatóriele.
Particul'a di se omite aóre de inaintea numeralului
nedefinitu cãtu-a, cãti-e, p. e. cãti ani esti?
vinvici, d.-r. de cãti ani esti? dóuedieci. Sêu dóra
se fia ast'a una remasîtia a frasei latine: quantos
annos nãtus es? — Mai incolo negativulu nu se
pune numai in constructiunea deplina; éra candu se
respunde cu singuru negativulu, acest'a se scrie sî
rostesce no. Totu despre nu e de a se bagá in
séma, cã adeseori suplînesce loculú lui ne in com-
punerea acestui cu verbe, specialmente cu gerundiulu
acestoru, p. e. turcili, nu-avenda-lui cam-
pani, chiama gînt'a depre turonu, d.-r. tur-
cii neavendu campane, conchiama poporulu depre
turnu. Éra la dóue constructiuni negative statórie
in legatura un'a cu alt'a, intru a dóua se pune pré-
frumosu particul'a negativa ne lat. nec, precumu:
ver un' óra nu me injurá, ne me invetiá.
Remarcabile e inca sî acea proprietate a dialectului
dein vorba, cã in anumite casuri nu sufere nega-
tiunea duplicata in aceasi frase, p. e. cineva nu
va om'lu reu, d.-r. nemene nu iubescu pre omulu
celu reu; ce va nu vediui, d.-r. nemica nu ve-
diui; dara sî in dialectulu nostru in frase: sufletu
de omu nu vediui, s. a. — Cojunctiunea cã inca se
suplînesce uneori prein pronumenele relativu ce,
precumu: eu voiu ce trup'lu se se da a loc'
lui; cu tut' acea ce eu escu orbu,*) s. a. —
— Pre urma particul'a intrejectiva o se folosescu,
cã vai, sî cu di, p. e. o di mente, ce portu!
d.-r. vai de mentea ce o am.

Inca ceva despre topic'a m.-romana. De acésta,
pre temeiuлу cãrtiloru ce folosimu, asîsîdere potemu
afirmá, cã nu intr'o privintia se aréta mai libera,
mai nerestrinsa, decumu este a limbei romane dein
stang'a Danubiului. Esemple: cu in susu in deosu
imnare (preamblare); unui domnu di Londr'a filiu
erá; ma di multe plasi posetiumile a trupului; di
cumu tí-me obligai; di tuta díoa esaminarea a vie-
tiei a lui, s. a.

XIII. Conclusiune. Éca dialectulu macedo
romanu! Éca in ce tipu sî cu ce variatiuni resuna
dulcea limb'a romanésca prein umbrósele vãli sî ro-
mãnticii munti ali Tesaliei cu districtele invecinate!

*) Boiadgi o. c., pag. 225, 220.

Aceasi limba gémena, accasi tema, asupr'a carei va-
riédia, cã in musica acórdele, une forme gramaticali,
procediatórie sî ele in partea cea mai mare dein
acelasi sorgente comune, portate de acelasi spiretu
alu limbelor latinoromanice.

Marea cosunantia sî convenire a aceluor forme
cu limb'a d.-romana dein cele mai vechie scrieri ro-
manesci, ce le posedemu dein seclii XVI. sî XVII.,
comproba, credemu de ajunsu conjectur'a nóstra de
la inceputulu tractatului presente, despre tempulu
originei dialectului meso-romanu. Acea cosunantia
se póte splicá numai deintr'unu comerciu viu intre
romanii cis- sî transdanubiani inainte de seclii me-
morati, care comerciu fû apoi intreruptu sêu celu
puçinu fôrte ingreunatu sujugandu-se sî aservindu-se
teritoriulu dea stang'a Danubiului prein turci. Ce
urmã de aici? Dupa tóte legile psicologico-naturali
neaparát'a biturcare a graiului romanescu, pana atunci
mai uniforme.

Estmodu limb'a ne este sî aici, cã sî aiure de-
multeori, unu caleusu sî manuducatoriu dein celi mai
siguri la constatarea faptelor istorice. Scrutarea
seriósã a limbei, dátineloru stramosiesci scl., póte se
ne mai manuduca sî in alte puncte ale istoriei nóstre
sî se ne scótia la rezultate multu ponderatórie.

Chiaru de acea e necesaria sî pentru noi ro-
manii culegerea sî a celoru mai neinsemnate amenun-
tîmi, ce ne presenta limb'a in dialectele sale, provin-
cialismii, idoitismii sei, in proverbîe scl. Demulteori
unu cuventielu ti-deschide prospectu sî ti-revêrsa
lumina asupr'a unui terimu întregu în lumea scien-
tielor. Éra noi avemu inca lipsa de multa, multa
lumina pre toti campii literari.

Clusiu 1874.

Dr. Gregoriu Silasî.

Victime ale regeneratiunei si pessimismulu.

(Fine.)

Intr'aceea se ne dedamu a distinge cãtu se póte
de bene intre pessimismu, fatalismu si între
leñe. Deintre toti pessimistii nostrii cunóscemu nu-
mai pe unulu, carele fusese fatalistu dein capulu lo-
cului, adeca multu inainte de a. 1848, pre candu era
professoriu de historia la S. Sav'a; cunóscemu inse-
mai multi, carii au fostu fanatici aparatori ai cu-
taroru ideii, opiniuni, planuri, proiecte, éra candu au
vediu cã nu se intempla pe voli'a lor, sêu cumu
amu dice, cã nu potu invertí lumea pe dupa degetu,
cã sperantiele lor cele incordate se realisedia incetu
sêu nici-decumu, atunci cu ánima plina de dorere
pentru ilusiunile perdute. au cadu si in fatalismu,
dicundu'si: „de ací incolo intemple-se ori si ce, bene
sêu reu, prea pucinu imi pasa.“ Acestu „bene sêu
reu, nu'mi pasa,“ era effectulu fatalismului. Dupa
unu altu periodu de tempu ei au disu: Da ací incolo

numai reu, fórte reu, male, pessime. Sange negru, hipocondria, misantropia, alienatiune, mórte.*)

Preste totu s'a observatu, cà pessimismulu si fatalismulu la ómeni intellegenti si de cultura mai inalta nu vene deintr'odata, ci elu cresce succesive, in mai multe casuri fórte incetu, pàna ce dupa càtiva ani se preface in nebunia.

Omeniloru lenesi, poltroniloru inca le place se ia masc'a pessimismului, inse numai cu scopu cá se scape de labóre si de sacrificiu. Acesti'a trebue demascati la totu pasulu si aruncati la o parte.

Ne ajunge noue calamitatea cu pessimistii cei sinceri, carii suntu representati in tóte societatile nóstre, éra mai alesu in diaristica, in care càtiva pessimisti isi facu de capu cu lamentatiunile desperate si cu baterea de alarm'a perirei. In ochii acestor hipocondrii de profesiune trecutul nostru intregu dein Daci'a, insocitu de invasiuni si impreuna locuintia cu gotii, cu hunii, avarii, si magiarii, cu pacinatii si cumanii, cu turcii si cu tatarii, cu calugarii apuseni si resariteni, cu vallonii si cu haiducii, au fostu unu adeveratu Eldorado pe langa starea de facia in care ne aflamu. Ciumele si frigurile negre care dieciuiá poporatiunea; fometile fioróse, in care se mancá carne de cãne si de omu, si ómenii càti mai remanea se predea in jugu unii pe altii, séu tragea la „rób'a si la telég'a lui Basta,“ furcile si tiép'a ridicate regulatu pe la tóte comunele; ducerea in sierbitute a locuitoriloru cu diecile de mii; devastarea tieriei prin focu si sabiia; tirani'a sugatória de sange a feudaliloru, strict'a oprire a infientiarei de scóle si a portarei de arme; intunereculu egipténu intensu preste natiune prin velulu celu grosu alu limbei slavóne, tóte acestea calamitati si incercari dein trecutu sunt numai nescie jocarii, cu care au avutu a face strabunii si parentii nostrii; pe pessimisti 'iau aruncatu in desperatiune numai càteva legi ephemere, altele nascute mórte si érași altele, cu care insii legislatorii dein Pest'a infisera pumnariulu in cóstele proprie, in fine abuserile sociali si unele crime, de care se affa in tóta Europ'a.

Pessimismulu care s'a incuibatu in una parte a diarielor nóstre, este celu mai periculosu dein tóte, e inse si rusînatoriu pentru aceia carii ilu propaga, cà-ci cu acést'a ei isi manifesta natur'a loru cea temeda si lips'a de caracteru barbatescu; si fiendu-cà tric'a si poltroneri'a inca este adesea contagiósa cá unele morburi fisice, ei infiltra fric'a loru si in venele altora.

A combate si a extermina pessimismulu care a inceputu a se incuiba in midiuloculu nostru, semnifica a ne apara de mórte.

*) In acestu sensu avuseramu unu exemplu infricosiatu in professoriulu Joranu, omu si erudit, si frumosu. Acestuia'i bagasera in capu unii amici ai sei, cà elu ar merita mai multu cá ori-cine, se fia alesu Domnu alu tieriei. Nu a fostu alesu; mai tardu de rusine a inebunitu, apoi a si moritu.

Avemu noi arme de ajunsu spre a ne apara de pessimismu si de funestele consecentie ale lui?

Le avemu, numai se nu ne pregetamu ale cauta si a ne folosi de ele.

Remiscentiele nóstre historice, care se intendu nu pe sute, ci pe mii de ani inapoi, sunt totu atâtea radecini afunde si sanetóse ale arborelui vietiei nóstre nationale.

Limb'a nóstra, in partea ei cea mai mare stravechia, care'si are urmele sale pàna in tempurile antehistorice, facendu parte dein marea familia latina, este prob'a cea mai invederata despre immortalitatea elementului nostru nationale.

Nascerea atàtoru barbatii geniali dein sinulu natiunei nóstre, si activitatea loru publica, fia fostu remasi romani, séu trecuti la altu poporu, este unu argumentu mai multu de puterea productiva a natiunei.

Puterea de viétia a unui poporu se manifesta in modulu celu mai stralucitu atunci, candu elu e in stare de a intemeliá unu statu, cumu si a'lu apará si conservá. Daco-romanii lasati in préd'a invasiuniloru barbare, in urmarea decadentiei imperiului dein care facusera parte, au fostu in stare de a desvolta dein se-nesi atàta putere de viétia, in càtu fundara doue staturi, care astadi, multiamita ceriului, sunt unificate si puse pe calea unui progressu positivu, reale, recunoscutu de tóta Europ'a. Cu alte cuvente: in poporulu daco-romanescu existe si spiritu organizatoriu, cá conditiune fóra care ide'a de statu si de individualitate nationale ar fi imposibile.

„Nici-unu poporu christianu nu póte se péra,“ este astadi axioma adoptata de toti politiciii Europei. Dacoromanii sunt petrunci de doctrinele morali ale evangheliei cá ori-care altu poporu civilisatu; ei le voru propaga si conservá, le voru traduce totudeauna in viétia practica, prin urmare nu voru peri, ci voru fi vii.

Nu este nici unu ramu alu civilisatiunei, pe care daco-romanii se nu'lu póta transplanta in midiuloculu loru. Cei 44 de ani dein urma vorbescu de ajunsu pentru acést'a assertiune.

Puterea asimilatória a daco-romaniloru este relative mai mare decâtu a toturor popóraloru de prin pregiurulu loru.

Poterile loru fisice stau in proportiune fericita cu cele spirituali; in ambele parti ale Omului dacoromanu, este possibile desvoltare infinita. Ar fi reu numai atunci, candu nu ai avea ce desvolta. Cautati la acelea capete de daco-romani, pe care artistii au inceputu a le lua de modelle; mesurati acelea braçia venóse si vigoróse, care tienu de córnele aratrului, care restórna paduri intregi cu securea, care inpugna si invertu armele in regimente, care apuca pe tauru de córne si reinfrena pe calu in fug'a sa furiósa.

S'a disu adesea si dein multe parti, cà la dacoromani ar lipsi spiritulu militariu, inspiratiunea pentru fapte de bravura, de heroismu. Adeverulu

inse este numai atàta, cã totu-deauna s'au luat me-
suri diverse, adesea satanice, pentru cã spiritulu
acesta se fia innadusitu si omoritu.*) Cërca inse de
convinge pe daco-romanu, cã are cause grave, cã
ceru chiaru interesele sale dreptu intielese, cã se
verse sangele pe campulu gloriei omenesci, si se vor-
binu atunci despre lips'a ori de existenti'a spiritului
militariu. Pãna acilea romanulu dein Daci'a supe-
riore a sciutu numai atàta, cã trebue se se bata
pentru imperatulu, si cu tôte acestea, frundiariti
prin histori'a regimenteloru romanesci. In cãtu pentru
romanii dein Romani'a propriu disa, intrebati histo-
ri'a pãna la 1716; intrebati apoi pe oficiarii rusi,
pe instructorii militari veniti dein Franci'a, cã se ve
spuna cu terminulu loru technicu, „ce materialu mi-
nunatu!“ Ati vediatu dv. corpulu de gendarmi cala-
reti, corpulu pompieriloru, regimentele de calareti si
de pedestrime, nu numai de linia, ci si territoriali;
alaturati-le langa ori-ce trupa européna, abstrageti
inse dela lustrulu uniformeloru, cautati numai la
simbure. Spuneti aceloru cete serióse, pentru
Ce au se se bata si apoi le comandati: Pasu iute-
MARSIU.

Tôte acestea facultati spirituali si fisice, tôte
acelea poteri nationali trebue se aiba unu scopu,
una tienta fixa si cunoscuta bene, pentru cã se se
desvólte si se se manifeste intru tóta intenderea loru.
Preste acésta, trebue se fia trasu si cunoscutu pla-
nulu, carele este de a se executa, precumu si me-
thodulu executarei. Se pare cã cei mai multi pessi-
misti n'au conscientia nici de tienta si nici de
planu, cã-ci de o aru avea, aru reflecta, cã tient'a
e departe, planulu largu, de dimensiuni maretie,
prin urmare cã elu nu se póte executa in 24 de óre
si nici in 24 de ani, in care periodu abia poti pre-
para una generatiune, éra nu cãte trei, dein care se
compune unu poporu. Una generatiune abia arunca
fundamentele, adu'o'a inaltia edificiulu si atrei'a ilu
pune sub iuvelisiu. Ferice de acelu poporu, carele
scie se arunce fundamente largi, tari, inpartite intie-
leptiesce. Pessimistii nu cunosc regulele archite-
cturei, voru se faca si preste legile naturei, pe care
nimeni nu le calca fóra a nu trage asupra'si pe-
dépse; inse precumu s'a mai disu, ei isi perdu pa-
tientia, se desgusta, se obosescu, despera, cadu, moru
si morindu latiescu veninulu desperatiunei inpre-
giurulu loru.

Colectiune de diplome

dein diplomatariulu comitelui Iosifu Kemény, care
privescu mai alesu pe romani (valachi).

(Urmare.)

1566. Suppl. C. D. T. VII. p. 259.

Sententia de judecata esita dela regele Ioanu II. Sigis-

*) Vedi legile aprobatali transilvane, necurmatele inter-
dictiuni asupra portarei de arme. Vedi si histori'a domniei fana-
riotiloru intre anii 1716 si 1821.

mundu in una cauza de judecata asupra dreptului de hereditate
alu unei femei intr'unu casu anumitu, in care éra si figuré dia fami-
li'a Candresiu si alaturea cu ea Iancu Serelu cã tulpina, Mi-
chailu dela Riu-albu dein comit. Hunedórei si Nicolae dela Ga-
lati (dela care? cã in Transilvani'a sunt patru comune pe acestu
nume. Se pare cã totu celu dein aci numitulu comitatu).

1469. Albae Iuliae feria IV. prox. post. festum
BB. Philippi et Iacobi. Ioannis II. Regis sententiales,
e quibus evenit: quod cum Michael de Fejérviz fi-
lius olim consortis Balthasaris Kemendi filiae olim
Nicolai Galaczi, ex Dna Anka filia Jankul Serely,*)
nec non a Joanne, Simeone et Petro filiis olim Ken-
deres filii annotati Jánkul Serely ut Jnctis coram
judicio fatigaret. Incti vero hi asserere: portiones
has non esse juris foeminei, tunc deliberatum fuerit,
ut Incti quinquaginta se nobilibus juramentum de-
ponant desuper, quod bona haec sexum foemineum
non concernant.

Exstant in Transmissionalibus Catharinae Ru-
sori Michaele Kenderesianae de anno 1785.

1569. Suppl. C. D. T. VII. p. 277—279

Testimoniulu lui Andreiu Bathory despre impartirea
intemplata intre Margareta Mailatu si Gavriilu Mailatu.
Dein acestu testimoniulu se vede, cã famili'a Mailatu mai possede-
a si castellulu dela Vintiulu de diosu, comun'a Tartari'a intrégã,
nu departe de Vintiu si oppidulu sasescu Té c'a.

Attestatoriae Gregorii Apafi de super:

„quod inter Andream Bathory maritum Marga-
rethae Maylad superioribus temporibus talis cívivisio
celebrata fuerit, ut Terra Fogaras Gabrieli Maylad
obveniat, Castellum vero Vincz, et tota Tartaria, et
quarta pars oppidi Theke Andreae Bathory obveniat.
Gabriel vero Maylad pro reluitione Possessionis Tar-
taria a Casparo Zemere eidem portionem suam in
Királyhalma dare debuerit. Datae in Civitate nostra
Alba Julia feria V. in festo ascensionis Dni anno
ejusdem 1569. coram me Magistro Paulo Zigethy
sacrae electae Mattis Hungariae Protonotario m. p.

Orig. exstat in Arch. Capit. alb. Tran. in Cista
5. Cttus Albae fasc. 2. Nr. 15. Transumtum habetur
in Arch. fisci R. Tran. fasc. 49. Lit. X. serie 26.

Fassionales

vi quarum Demetrius et Martha Kuryak portiones
suas in Szunyogszeg, et Vledeny habitas pro 300
flnis oppignorant Margarethae Maylad.

1570. Suppl. C. D. T. VII. p. 281.

Unu documentu scrisu éra si unguresce, carele coprende tes-
timoniulu datu de nisce unguri si romani dein comunele Petca,

*) Ex hoc literali sequens evenit genealogia:

Jánkul de Serel

Anka de Serel 1569 Nicolaus de Serel

Nicolai de Gálác

Kenderes de Serel

N. N. Gáláczi

Uxor N. N. Fejérvizi

et Balthasaris Kemendi

1569. Joannes. Simeon. Petrus.

1569. Michael de Fejérviz

Palosiu, Moba de preste Oltu si Tientiariu, cá boieriulu Dumitru Chiriacu*) filiu alu lui Chiriacu Dragiciu dein Tier'a romanésca si soru-sa Mart'a, maritata dupa unulu dein Vadulu-Uscatu, avusera dreptu de proprietate in comunele Tientiari si Vladeni, care pe atunci se tienea de comitatulu Albei superioare, adeca era iobagite; acelu dreptu inse l'au zalogitu la domn'a Margarit'a Mailatu, maritata dupa Ioanu Junele, pe suma de 300 florini, cu conditiune cá Margarita se ingrigésca de acelea parti de avere, cá si de ale sale, éra in casulu candu proprietarii aru voli se le scótia, se fia obligati a numerá acea suma; in casu inse candu ei s'aru decide se le vendia, dreptulu de prioritate se'lu aiba Margarit'a.

Mi Petki János, Palosi Tolnai Benedek, Valdorffi Furka Demeter, Zunyogzegi Mohai Mihály, Makray Lukáts, Nagy Farkas, Mohaiak adgyuk mindeneknek tuttára a kiknek illik ez Levelünknek rendébe, hogy 1570. hushagyó Vasárnap előtt valo Szombaton, az Vitézlő Kurják Demeter,**) Kurják Dragics fja Havasalföldi, és az eő Huga Márta aszony, Vadul Uzkát-áne tőnek ilyen vallást és kötetést, hogy az minemü Jusok volna ő nekik Erdély Országban Fejér-Vármegyében Szunyogszegben és Vledenyben az a Just a felyeb meg nevezet személyek köték és adák mi előttünk szabad akaratyok szerént a Nagyságos Maylad Margita aszonynak az vitézlő iffiu Jánosné aszonynak 300 forintért, hogy eo Nagysága minden képen ugy viselyen gondját, mint önön tulajdon Jóságá gondjának, így hogy ha eo Nsága törvényel kiviheti Kurják Demetertől és egyebektől is, ha holmi Jusok volna, tehát Maylad Margith aszony is mind addig birja, a még eo Ngának a felyül meg nevezet summát, ugy mint költségiért, és minden gondja viseléséért le tennék az fellyül meg irt summát Maylad Margith aszony is arra köti magát, ha törvényszerént meg szabadithatja, tehát eő Ngának az eő kölcsége meg lévén, ez felyül meg irt summa szerént minden okvetetlen meg eresze nekik az eő Jóságokat és Jusokat, ezt is hozza tévén, hogy ha a fellyül meg nevezett személyek, vagy penig még az eő meg maradékjok is egyébnek se zálogon, se örök áron ne adhassák, hanem Maylad Margith aszonynak, a vagy az eő meg maradékinak. Ezt mi hitünk szerint irtuk, hogy mi előttünk mind a két fél ilyen vallást és kötetést tőnek egy másnak. Mely dolognak bizonyosságára attuk ez mi igaz Levelünket pecsétünkkel megerősítvén. Költ Királyhalmán az felyül meg irt napon és esztendőben.

Originale harum fassionalium, sigillis attestantium in serie earumdem comunitatum exstat in Arch. Capit. Alb. Trans. in Cista 3. Cttus Albae fasc. 1. Nr. 11.

Transumtum hbtur in Arch. f. R. Tran. fasc. 49. Lit. X. serie 36.

*) In unguresce Kurják.

***) Dragics Kurják

Demetrius
Kurják

Martha Kurják
Uzkata-Vadul
uxor.

Relatoria e

quod Demetrius Kurják Margarethae Maylad Divisionem in portionibus Szunyogszeg et Vledeny haud appromiserit.

1570. App. D. T. T. VI.

Relatiune data cătra principele tierci de cătra duoi comisari exmissi inadensu, cá se cercetedie, déca Dumitru Chiriacu a oppemnoratu in adeveru partile de avere dein Tientiari si si Vladeni la Margarit'a Mailatu. Acei commissari, anume Valentinu dela Cécálac'a dein comt. A. inf. si Gasparu dela Deasiu dein comit. Cet. de B., s'au dusu in oppidulu Aiudu, unde aflandu pe Dumitru Chiriacu, ilu intrebarea, éra acest'a le respunse, cá elu nu are nimicu de impartitu cu Margarit'a Mailatu socia a lui Ioanu June, pentru-cá, adaoge Dumitru, acea mosiia a sa este mosiia boierésca*).

Serenissime Princeps etc. etc. Továbbá hozá mi nekünk Iffju Jánosné Maylad Margith aszszony a Felséged parancsolatját, melyel inte minket, hogy mi el mennénk Kurják Demeterhez és ő tőlle Zunyogszegből, és Vledenyből oszlást kérnénk, azért mi engedelmesek lévén a Felséged parancsolatjának el mentünk, és Enyeden személye szerént meg falálok Kurják Demetert és kérök az oszlást tőlle a Felséged Levele tartása szerént, arra is intök; kire minekünk ilyen választ tön: hogy ő neki Iffju Jánosnéval nincs semmi oszto marhája, mert az az Jóság ő neki Boyeri Jóságá. Ezt mi Felségednek a mi hitünk szerént irjuk. Költ Enyeden csütörtökön Szent Fabián Sebestyén nap estin anno Dni 1570. Humiles subditi V. S. R. Mattis Valentinus de Csekelaka m. p. et Caspar Désfalvi de eadem m. p.

In dorso harum literarum legitur: „1570 apertae per mag. Paulum Zigethy Protonotarium Regiae Mattis“ m. p.

Originale exstat in arch. capit. alb. Tran. in Cista Cttus alb. fasc. 1. Nr. 12.

Transumtum htur in Arch. f. R. Tran. fasc. 49 Lit. X. serie 38.

1570. Suppl. C. D. T. VII. p. 285.

Extrassu dein unu mandatu regescu, prin care sunt citati membrii unei familii romanesci de cătra alta familia romanésca in causa de impartire asupr'a hereditatiei remase dela a trei'a familia totu romanésca, si acumu tóte aristocrate.**).

1570. Albae Juliae. Par Literarum Evocatoriarum Joannis II. Regis nominibus et in personis Nicolai Szálláspataki***) filii Iacobi, filii Danchiul, filii

*) Asia dara inca si cătra finea seculului alu 16-lea mai sunt urne de proprietati de ale boieriloru dein Tier'a romanésca, carii apoi s'au amestecatú successive toti prin casatorii cu familii de ale boieriloru secuiesci, precumu sunt între altele si familiele Béldi, Mikes, Nemes etc.

***) Acestea familii mai au descendentiu loru pàna in din'a de astadi, de ex. in familiele Mara, Szerecsen, Kenderes, Koszta, inse tóte renegate.

****) Ex hoc literali sequens evenit Genealogia familiarum: Mara, Szerecsen, et Kenderes de Szálláspataka.

Koszta, filii Jarul, filii Gligul; item Ladislai Szálláspataki*) filii Joannis, filii Ladislai, filii Danchiul, filii Koszta, filii Jarul, filii Gligul; erga nobiles Joannem Szerecsen juniorem filium Joannis, filium (sic.) alterius Joannis Szerecsen, filium Barbuly filium Gligul super petitione divisionis super bonis nobilibus quondam Dionisii filii Kenderes, filii Dia, filii alterius Kenderes filii Gligul.*)

Extractus hic harum Literarum recitatur in transumpto judiciali de anno 1642. Transumptum vero hoc habetur in Transmissionalibus causae Maraiano-Keresztesianae p. R. Gubernium 1793. expeditis, et in Archivo Conventus K. Monostoriensis reperibilibus.

1571. Suppl. C. D. T. VII. v. 291—293.

Decretu alu principelui tieriei Stefanu Bathori, prin care se introduce censura aspra pentru cartile câte s'aru tipari in tipografi'a dein Transilvani'a.

Tipografi'a, cumu ai dice, a tieriei, ori a principelui era pe atunci in Alb'a Iuli'a, dara in man'a protestantiloru, cà-ci catholicii era culcati la pamentu. Inspectori ai tipografiei in dilele acelea era sociniani, numiti si unitariani, carii negá si combatea nu numai hyerarchi'a, disciplin'a si riturile, ci si cele mai multe dogme si sacramente ale christianismului resarítenu si apusenu, era anume de Trinitate isi batea jocu asemenandu-o cu Cerberu celu cu trei capete si cu Hydr'a. Pana atunci discussiunile religiöse in Transilvani'a era la ordinea dilei; toti gagautii càti scia ceva carte, participá la certele religiöse. In fine, pre candu nu mai era se remana nimicu dein religiunea positiva, amenintata cu apunere totale mai virtosu de càtra Sociniani, Bathori perdiendu'si patienti'a, introduce censur'a, era tipografi'a o dete in manile coloru de confessiunea Helvetianiloru, adeca a Calvinianiloru, carii conservara dein dogme si sacramente Trinitatea, despre pecatulu originale, Baptistulu, pre candu sociniani le negá si pe acestea. Cu tóte a-cestea, confessiunea sociniana totu a fostu adoptata prin legi, cá a patra religiune legale a tieriei, séu cumu se dice in legi: Religio recepta. Observa inse c. Kemény in not'a sa dela loculu acesta, cà in an. 1638 tienendu-se sinodu generale baserioscu, la care asistase si principele Georgie Rakoczi cu consiliarii sei si cu cei mai multi magnati ai tieriei, in acela s'a decisu cá, de si religiunea sociniana este recepta, totusi nici unu socinianu se nu cutedia a tipari vre-o carte fara permissiunea principelui, sub pedéps'a capului. De aici vedemu, cà calvinii ajunsi in Transilvani'a la omnipotentia, incalcaseara nu numai pe rom. catholici, dara si pe sociniani, caroru le dictá nu numai dein cabinetulu principelui si dein dieta, ci inca si prin sínódele calvinesci. Apoi se te mai miri cà calvinii au incalcatu asia de tare pe eclesi'a gr. reserítenu a romaniloru, mai alesu candu pe acésta nu o apará nimeni pe lume, pentru cà in monasteriele grecesci nu era mai nicairi, necumu de alte scóle, dara nici macaru vreunu seminaru de dómne-ajuta. Apoi fóra picu de scientia si numai in limb'a vechia slavóna, cumu era se se si a-

Gligul de Szálláspataka

Jarul	Barbuly	Kenderes
Koszta	Joannes	Dia
Dancsul	Joannes	Kenderes

Jacobus Ladislaus

Joannes 1570 Joanes Szerecsen junior.

Dionisie Kenderes mortus ante 1570.

1570 Nicolaus (Mara) de Szálláspataka 1570 Ladislaus (Mara) de Szálláspataka

pere? Éca caus'a principale, pentru care au trecut la calvinia mai toti aristocratii de nationalitate romanésca, multi boieranasi romani de prin curtile nemesiloru, mai multi popi cu poporenii loru, in fine chiaru si duoi mitropolitii romanesci.

Albae Juliae 27. Sept. 1571. Stephani Bathori mandatum, ne quis Typographus absque consensu Ppis Libros quoscunque imprimere et distrahere audeat.

Orig. exstat in Arch. Nat. sax. Cibiniensi.

Nota. Ex Benkő Transilvania T. II. p. 327. Albae Juliae pastor Unitarius Ecclesiae albensis Stephanus Csázmai a. 1568., postea Georgius Wagner Ludi-Rector itidem Unitarius anno 1569. Typographiae Inspectores fuere. Anno vero 1572 dum Ppi Stephano Bathori relatum fuisset; in hocce Typographeo opera prodixisse, quibus doctrina de SS. Trinitate pronunciaretur non alia a fabulis Poetarum: qui cerberum Tricipitem finxerunt, — esse Hydram multorum capitum et portentum Geriano ipso monstrosius; tum Typographeum unitariis ademptum, et Helveticae confessioni addictis traditum est.

Notandum porro: In synodo generali, quae praesente Principe ejusque consiliariis, et quam plurimis magnatibus assidentibus Desini anno 1638. die 1. Julii celebrabatur, conclusum fuit: „Ha az Unitaria Religion lévök közül az mostan el igazított recepta Unitaria religionak confessioja szerént, könyvet írna is valaki, de azt ki nyomtattni, és kibocsátani az ország Fejedelmének híre nélkül semmiképpen ne merészellye sub eadem poena notae infidelitatis.“

Ios. C. Kemény.

Statutorio Relatoriae

In possessionibus Sz. György et Vallya Uttus Hunyadiensis. pro parte generosae Dominae Saphirae Moyzin relictae magnifici olim Stanislai Nyskowsky, filiorumque e priori ejus marito Stephano Keserio progenitorum, nullo contradictore apparente emanatae anno 1575 die 24. Sept.

1575. 20. Sept. Suppl. C. D. T. VII. p. 341—347.

Samfira, fiic'a lui Moise-voda séu duce dein Munteni'a, se maritase aici in Transilvani'a, mai antaiu dupa unulu Stefanu Keserü (pe roman. Amaru), cu care avuse duoi fili, pe Io'anu si Michailu, era la casatori'a a duoa pasise cu unulu Stanislau Nyskowsky, cumu se pare polonu. Dela acea matróna Stefanu Bathori voda luase imprumutu 2500 fiorini de aur, pentru care suma 'i oppemorase duoa comune rurali, adeca St. Giorgiulu si Valea in comitatulu Hunedórei. Bathori exmitte commissiune cá se'i transpuna acelea mosii. Acea dómna a facutu monasteri'a Prislopu la Silvasiulu-desusu, unde a si fostu inmormentata la a. 1580 in alu 44-lea anu alu vietiei, precumu se cunósce dein inscriptiunea séu epitaphiulu latinescu sculptatu in marmore.*)

*) Acei ce se ocupa cu histori'a Cneziateloru transilvane romane, voru observa prea usioru in acestu documentu, cà intre connumele de famillii nobili citate acilea, se afla de acelea, care in documentele dein secululu trecutulu pórtu titulu de cnézu, acumu inse acestu titlu a disparutu de langa numele loru, si'lu vedi alaturatu la alte famillii subordonate celora. Fa-

Illustrissime Princeps Domine etc. vestra celsitudo, nos literas ejusdem Introductorias, et statutor. pro parte generosae Dominae Saphirae Moysin, relictæ Mag. olim Stanislai Nyscowsky emanatas, nobisque inter alios nobiles, in ejusdem literis nominatim vero scriptas, praeceptorie sonantes, et directas, honorem et reverentiam quibus decuit recepisse in haec verba:

Stephanus Bathory de Somlio Regni Transilvaniae Vajvoda, et sicularum comes etc. fidelibus nostris egregiis, et nobilibus Volfgango Pribek, Joanni Balásfi, et Petro Dobrai scribis cancellariae nostrae, de curia nostra, ad infrascriptam executionem peragen. specialiter transmissis, item Nicolao, et Paulo Bodogfalwy de eadem Bodogfalva, Nicolao Batyz de Batyzfalva, Michaeli et Ladislao Zeyk de Zeikfalva, et Joanni Fejérwizy de Also Szilwás salutem et favorem. Cum nos a Generosa Domina Saphira Moyzin relicta Mafci olim Stanislai Niescowsky in paratis duo millia, et quingentorum aureorum hungaricalium florenorum veri et justî ponderis ea conditione levaverimus, Quod totales et integras possessiones Zentgeorgh et Vallia vocatas in comitatu Hunyadien. existen. habitas ipsi dictae Dominæ Saphiræ Moyzin, nec non post obitum ejus nobilibus pueris Joanni et Michaeli filiis suis ex priori suo Marito, et Domino suo egregio quondam Stephano Keseriu susceptis et progenitis non adimemus, neque successores nostri adiment tandiu, quoad ipsam praefatam Saphiram Moyzin ac dictos Joannem et Michaellem filios suos de praescripta summa ab ipsis per nos levata ad plenum contentabimus, vel successores nostri contentabunt. Quos super eo vigore aliarum literarum nostrarum assecuratoriarum et certificatarum assecrandos certificandos duximus, velimusque eosdem in Dominium praescriptarum possessionum per vos legitime facere introduci. Super quo fidelitatibus vestris etc. (reliqua juxta stilum statutorium.) Datum in Civitate nostra Alba Julia die vigesima Septembris anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto.

Nos itaque mandatis Cel. V. per omnia, ut tenemur obedire et satisfacere volen. feria prima post festum divi Michaelis archangeli proximo elapsam ad facies saepefatarum Possessionum Zentgeorgh et Vallia nominatarum in praedicto Comitatu Hunyadien. habitarum, vicinis et cometaneis earundem, ut puta nobili Philippo Grid de Vád-Grid, item providis Popa Thoma Kenezio Ladislai Zeyk in Zeyk, Petro Bwda, Mathaeo Pestesi de eadem Pestes, Opra Dobrosim relictæ Egregii quondam Michaelis Pestesy de dicta Pestes in Ohaba, Christo-

mili'a Zeicu seu Zaicu e cunosenta cá familia romanésca de cnezú, acumu inse Ladislau Zeicu are elu insusiu cnezu pe Popa Toma; Gasparu Barceanu pe Danu Lupsioiu etc., cnezulu si cneziatulu nu mai avea semnificatiunea vechia, cumu s'a observatu si mai susu.

Red.

phoro Petras Stephani Kemendy, Dayn Lwpsoniu Kenezio Casparis Barchay de eadem Barcha in Denk, Petro Bogia Pauli Bodogfalvi, in Bodogfalva Dan Pankowa Francisci Machkassy, Joanne Gligul Georgii Ombozii in Zetshel, Dohoricz Dan Mgfci Emerici Suliok Protonotarii Cel. V. Petro Miklos dicti Francisci Machkassy in Kalan possessionibus nuncupatis commoran. Egregiorum et nobilium Jobbagionibus legitime convocatis et praesentibus Cel. P. acceden. introduximus praefatam Dominam Sophyam Moyzin*) relictam Mag. Domini olim Stanislai Niescowsky, et annotatos nobiles pueros Joannem et Michaellem filios suos ex priori marito suo Egregio Stephano Keserw susceptos et progenitos in Dominium etc. (reliqua juxta stilum) „nullo penitus contradictore inibi apparente.“ Datum in Possessione praedicta Zentgeorgh die 14. Septembris 1575.

Ejusdem Cel. V. humiles et perpetui servitor. Petrus Dobray scriba cancell. Cel. V.; item Paulus Bodogfalvy, ac Michael et Ladislaus Zeyk de Zeyk-falwa.

Relatoriae hae in ipsis Orig. exstant in Arch. fisci fasciculo 24. Litera A.

(Va urmá).

Nr. 133/1874.

Procesu verbale

luatu in siedintia' a extraordinaria a comitetului asociatiunei transilvane, tienuta in 14 Iuliu cal. nou 1874, sub presidiulu dn. Colonelu Bar. Ursu, fiendu de facia dn. membrii: E. Macellariu. I. Hanuia, I. V. Rusu, Const. Stezariu, Z. Boiu si I. Cretiu.

§ 63. Domnulu Ioane P. Maioru direttore alu despartimentului cercuale alu Reghinului sasescu (XVII.), sub datulu 12. Iuliu a. c. a. aduce la cunoscentia' comit., cá dn. vice-comite dein Ssik-Somlyo Puscás Ferencz, prin dispositiunea s'a dein 7. Iuliu a. c. Nr. 944, a opritu tienerea adunarei generali

*) Saphira Moysin est filia Moisini Principis Transalpinorum, haec edificavit Monasterium Prislopu in territorio comunitatis Felső Szilwás ctus Hunyad, „in quo sepulta est anno 1580. mense Martio anno aetatis suae 44, prout in monumento ejusdem e marmore confecto, usque hodie (1868.) ibidem conservato legitur sequenti modo:

„Saphira Moisini Ducis inclita filia tandem
Hac posuit moriens flebile corpus humo
Keserio imprimis uxor dulcissima clausit
Lumina, fit consors deinde Nisowski tua,
Si genus excutias nichil hac Magénobile
Sub Transalpino terra Valacha polo videt
Huic Avis, et Genitor princeps, si caetera spectes
Hujus moestae virum Dacia utrumque gemit
Tu quicunque vides Saphyrá hęc monumenta venustē
Saphyra dic Saphir nomine digna fuit.“

In margine vero monumenti circume circa haec leguntur: „Saphira filia Moisini Principis Transalpinorum Relicta Mgei Stanislai Nisowsky morit no 1580. die mensis marty. Anno Aetatis suae XLIII. —“

St. Moldovanu.

cercuali a despartimentulu respectivu, degiá conchiamata la Borszék pre 28. Iuliu a. c., si totu odata cere a se face la locurile competente cei mai urgenti pasi, pentru de a se exoperá revocarea amentitei dispositiuni opritorie.

Cestionatulu vice-comite se incerca asi-bas'a dispositiunea sa opritoria pre acea impregiurare, ca regulamentul asociatiunei, ce i s'a impartasitu, n'ar fi provediutu cu clausul'a de aprobare nece dein partea municipiului respectivu, nece dein partea ministeriului reg. de interne. (Nr. 132, 1874).

Dupa ce secretariulu referente da informatiunile necesarie asupra starei lucrului, comitetulu dupa desbateri mai indelungate, lia urmatóri'a conclusiune:

Dupa ce conchiamarea adunarei cercuale numite s'a facutu pre bas'a statuteloru aprobate prin prea inalta decisiune dein 6. Septembre 1861, si in interressulu scopurilor asociatiunei pentru procurarea mi-diulóceloru, conformu §§-loru 4 si 21 dein statute, si dupace atare adonari cercuali ale despartimentului s'au tienutu dela 1869 incóce si in alte diverse parti ale tieriei fóra nece o inpiedecare din partea oficialoru politice: se se róge numai decátu Ecselenti'a S'a dn. ministru de interne pre cale telegrafica, cá se binevoiésca a demanda telegrafice revocarea dispositiunei opritorie a vice-comitelui, solvindu-se respunsulu.

Totu odata pre cale telegrafica se se róge si Ecselenti'a S'a dn. presiedinte alu asociatiunei Ladislau Basiliu Bar. de Popp, cá dein parte si inca se binevoiésca a se intrepune la ministru de interne pentru revocarea cátu mai curenda a amentitei dispositiuni opritorie.

In fine despre pasii facuti in cestionatulu obiectu se se incunoscientieze totu pre cale telegrafica, si dn. directoru alu despartimentului Ioane P. Maioru spre orientare.

§ 64. Dn. consiliariu guberniale E. Macellariu dein motivulu de o parte, cá banchetele indatinatate a se tiené cu ocasiunea adunariloru generali ale asociatiunei, costeza spese considerabili, cari dór' sar' poté intrebuintiá spre alte scopuri mai folositorie de alta parte considerandu si acea impregiurare, cá cassarea de atari banchete ar' fi dóra atátu in interresulu asociatiunei, cátu si alu participantiloru la adunarile generali, propune, cá comitetulu dein parte si se se enuncie intr'acolo, cá ar' dori cá cu ocasiunea proximei adunari generale, tienende la Dev'a in 10—11. Aug. st. n. a. c., se nu se tiena, respective se nu se dea acelu banchetu, si acést'a dorintia a sa se se comunice fóra de amanare comitetului arangiatoriu pentru primirea membriloru la numit'a adunare generale.

Propunerea se primesce cu unanimitate.

Verificarea acestui procesu verbale se con-

crede dn. membrii: E. Macellariu. I. Hannia, si Const. Stezariu.

Sibiiu, datulu ca mai susu.

In absentia dn. vicepresiedinte I. V. Rusu mp.
Bar. Ursu mp. secret. II.

S'au cetitu si verificatu. Sibiiu in 15. Iuliu 1874.
E. Macellariu mp. I. Hannia mp. C. Stezariu mp.

Nr. 113, 122, 123, 124—1874.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. pre tempulu dela 20. Iuniu pàna la 10. Iuliu.

Dela dn. consiliariu aulicu si v. presiedinte alu asoc. Iac. Bolog'a tacs'a de m. ord. pre 187³/₄ 5 fl. — Dn. secret. mag. Ioane Cretiu tacs'a de m. ord. pe 187³/₄ 5 fl. — Dn. jude reg. la tribunalulu din Sibiiu, Iosifu St. Siuluti, tacs'a de m. ord. pe 187¹/₂, 187²/₃ si 187³/₄ 15 fl. — Dn. directoriu alu bancei Transilvani'a, dr. Aurelin Brote tacs'a de m. ord. nou pe 187³/₄ 5 fl. — Dn. secret. de finantia, Ioane Tulbasiu tacs'a de m. ord. pe 186⁶/₇ si 186⁷/₈ 10 fl. — Rev. dn. canonicu in Gherl'a, Demetriu Coroianu tacs'a de m. ord. pe 187⁰/₁ si 187¹/₂ 10 fl. — Dn. protop. Sibiiului, Ioane V. Rusu tacs'a de m. ord. pe 187³/₄ 5 fl. — Dn. advocatu prov. in Hatiogu, Sav'a Borti'a tacs'a de m. ord. nou pe 187³/₄ 5 fl.

Sibiiu 10. Iuliu 1874.

Dela secret. asoc. trans.

Nr. 130, 134, 135, 136.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asociatiunei trans. pre tempulu dela 10⁰/₇—20⁰/₇ a. c.

I. Prin directiunea despartimentului cerc. alu Siemleului in Silvani'a (XI.) s'au tramesu.

Dela dn. preotu in Badonu, Ilie Fortisiu tacs'a de membru ordinariu pre 187¹/₂ si 187²/₃ 10 fl v. a.

Dn. protopopu in Basesci, Gregoriu Popu tacs'a de m. ord. pre 187⁰/₁ si 187¹/₂ 10 fl.

Dn. posessoru in Domninu, Ioane Popu tacs'a de m. ord. pre 187¹/₂ si 187²/₃.

Dn. preotu in Bocsia, Mateiu Silvanu tacs'a de m. ord. pre 187⁰/₁ 187¹/₂ 10 fl.

Dn. preotu in Selsigu, Niceforu Ossianu tacs'a de m. ord. pre 186⁹/₇₀ si 187⁰/₁ 10 fl.

Dn. preotu in Coseiu, Teodoru Szilágyi tacs'a de m. ord. pre 187⁰/₁ si 187¹/₂ 10 fl.

Dn. advocatú in Siemleu, Ioane Angyal tacs'a de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fl.

Sum'a 65 fl. v. a.

II. Dela dn. asesoru la tabl'a regia in Muresiu Osfórcheiu, Antoniu Stoic'a, tacs'a de membru ordinariu pre 187¹/₂ 5 fl.

III. Prin directiunea despart. cerc. alu Blasiului (XX) s'au tramisu de m. ord. vechi si anume:

Dela Rv. dn. canonicu Ioanu Fekete Negrutiu tacs'a de m. ord. pre 187³/₄ 5 fl.

Rv. dn. canonicu Leontinu Leonteanu tacs'a de m. ord. pre 187³/₄ 5 fl.

Rv. dn. canonicu I. Antonelli tacs'a de m. ordinariu pre 187³/₄ 5 fl.

Rv. dn. canonicu Ioanu Chirilla tacs'a de m. ord. pre 187³/₄ 5 fl.

Rv. dn. canonicu Elia Vlass'a tacs'a de m. ordinariu pre 187³/₄ 5 fl.

Dn. profesore gimu. Ioanu Marculetiu tacs'a de m. ord. pre 187¹/₂ 5 fl.

Dn. profesore Simeonu Micu tacs'a de m. ordinariu pre 187²/₃ si 187³/₄ 10 fl.
 Dn. profesore Godeonu Blasianu tacs'a de m. ord. pre 187³/₄ 5 fl.
 Dn. vice-rectoriu Teodoru Deacu tacs'a de m. ord. pre 187³/₄ 5 fl.
 Dn. profesore Georgiu Ratiu tacs'a de membru ord. pre 187²/₃ 5 fl.
 Dn. profesore Stefanu Popu tacs'a de membru ord. pre 187⁰/₁ 5 fl.
 Dn. negociatoriu Danielu Mihaiu tacs'a de m. ord. pre 187²/₃ 5 fl.
 Rev. dn. canonicu Stefanu Manfi tacs'a de m. ord. pre 187²/₃ 5 fl.
 Dn. comerciante Pongrátz Gergely tacs'a de m. ord. pre 186⁵/₆ 5 fl.
 Dn. notariu consistoriale Simeenu Popu Mateu tacs'a de m. ord. pre 187³/₄ 5 fl.
 Dn. vice-notariu consistoriale Damianu Domsia tacs'a pre 187³/₄ 5 fl.
 Rv. dn. canonicu Ioanu Pamfilie tacs'a pre 187³/₄ 5 fl.
 Rv. dn. canonicu Antoniu Vestemianu tacs'a pre 187³/₄ 5 fl.
 Dn. profesore Nicolau Popescu tacs'a pre 187³/₄ 5 fl.
 Dn. profesore Ioane Germanu tacs'a pre 187²/₃ 5 fl.
 Dn. profesore Basiliu Ratiu tacs'a pre 187¹/₂ 5 fl.
 Dn. medicu Dr. Nicolau Stoia pre 187¹/₂ 4 fl.
 Dn. protopopu Alimpiu Blasianu tacs'a pre 187³/₄ 5 fl.
 Dn. egumenulu monastirei Tom'a Ieronimu Albani tacs'a pre 186⁹/₇₀ 5 fl.
 Dn. secretariu metropolitanu Dr. Victoru Mihályi tacs'a pre 187³/₄ 5 fl.
 Dn. profesore Nicolau Solomonu tacs'a pre 187³/₄ 5 fl.
 Dn. profesore Ioanu M. Moldovanu tacs'a pre 187²/₃ 5 fl.
 Sum'a 140 fl.
 IV. Totu prein susa amentit'a directiune a despart. cerc. alu Blasiului pre langa consemnarea Nr. II. s'au tramisu cá tacse de membrii ord. noi si ajutatori.
 Dela domni' profesori de teologia Dr. Ioane Ratiu pre 187³/₄ 5 fl.
 Dn. negociatoriu Beniaminu Filipa cá membru ajutatoriu pr 187³/₄ 2 fl.
 Dn. cancelistu metropolitanu Simeonu Tamasiu pre 187³/₄ 5 fl. v. a.
 Dn. negociatoriu Basiliu Turcu membru ajutatoriu pre 187³/₄ 2 fl. v. a.
 Dn. profesore Georgie Vlassa pre 187³/₄ 5 fl.
 Sum'a 19 fl. v. a.
 V. Dela dn. protopopu gr. cath. in Mediasiu, Ioane Popescu tacs'a de membru ord. pre 187⁰/₁ si 187¹/₂ 10 fl.
 Sibiu 20. Iuliu 1874.

Dela secret. asoc. trans.

Bibliografia insocita de unele observatiuni critice.

Cuventari besericesci scrise de I. P. Papiu preotu de dieces'a Gherlei, spiritualu la institutuliu correctoru reg. transilvanu, asesoru consistoriale. Tom. II. Gherla cu literele tipografiei diecesane, 1874 form. 8° mare, pag. 324. Pretiulu numai 2 fl. v. a.
 Cea mai buna recomandatiune ce se póta face acestei collectiuni de cuventari besericesci este, déca vomu reflecta, cá exemplariile dein tom. I. s'au si trecut, si cá auctoriulu va scóte in scurtu si editiunea II.

Importanti'a si utilitatea invetiaturei pentru poporu. Conferentia publica tienuta de

A. Vizanti, profesoru la universitatea din Iasi. Cu ocaziunea inaugurarei cursului de adulti. Iasi, 1874, fasciclu 8° mare, pag. 40 (Pretiu?)

Dn. Vizanti, cunoscutu si dein alte publicatiuni ale sale, este unulu dein acei romani plini de credentia in viitoriulu nostru, carele a studiatu si la universitatea dein Madridu, a si publicatu in limb'a hispanica doue dissertatiuni historice despre dacoromani.

Duoi istorici, G. Panu si P. Cernatescu. Schitie critice de Gr. G. Tocilescu. Bucuresci, 1874 8° micu, pag. 224 Pretiu 3 lei n. In fine, cátiva literati dein generatiunea juna, cu dn. Titu Maiorescu in frunte, se decisera a esi pe aren'a criticei. Fórté bene si fórté necessariu. Le oramu inse, cá nici-o data aren'a de critica se nu li se prefaca in arena de gladiatori, si nici chiaru de critici, buna-óra cá cei dein Ungari'a. Se lipsésca personalitati, insulte, superficialitatea, vanitatea.

Intre altele, ducatulul Amlasiu dein Transilvani'a dá si dlui Tocilescu destula grija. Pecatu cá nu apucase comitele Iosifu Kemény se publice inainte de a mori, documentele ce avea, atátu despre imperiulu bulgaro-romanescu, cátu si despre tempulu si modulu cu care s'a retrasu successive acea domnia dein Transilvani'a, inse asia, cá au remasu mai multe urme de ale ei, unele pâna in secululu alu 16-lea, altele chiaru pâna in dio'a de astadi. Dar' documente despre Amlasiu voru mai esi la lumina, si atunci disput'a se va curmá.

Dela acestu june literatu a mai apparutu:

• Petru Cercellu, studiu historicu. Pretiulu 2 lei noui.

Dein Bibliothec'a de lectura pentru Tinerimea de ambele sexe, elaborata dupa differiti auctori de I. M. Riurénu (approbata de on. Ministeriu alu culteloru si alu instructiunei publice) s'au publicatu in cursulu acestui anu in adou'a si a trei'a editiune, unele dupa altele:

Noue istorióre pentru copii, urmate de rugatiune. Fabule. Differite caractere numerice. Bucuresci, Typographi'a lucratoriloru asociati. Pretiulu 70 bani.

Emigratii din Brasili'a. Pretiulu 70 bani.

Cei doi frati, urmati de Devotamentulu admirabilu. (Novella). Poesii. Pretiulu 70 bani.

Ouale pasciloru, urmate de Petru si Alexandru. Poesii. Pretiulu 70 bani.

Dein celelaltele cincisprediece parti (fasciclii) ale Bibliothecei de lectura, se mai afla exemplarie totu cu câte 70 bani, afara numai de trei, care costa câte 90 bani, si una, Columbu, 1 l. 20 bani.

Lectura alésa cu multa diligentia si cunoscintia profunda a trebuintieloru spirituali si morali, pe care parentii si scólele au se le satisfac.

Exemplarie se potu trage atátu prin librari'a Sam. Filtsch dela Sibiu, cátu si de a dreptulu dela dn. auctoriu, in casulu dein urma pe langa rabattu respectabile, déca se tragu exemplarie mai multe.

Biblioteca dlui I. M. Riurénu este foarte acomodată pentru premii scolastice destinate tinerimii fragede. Dsa érași avu generositatea de a transmite la redactiune 100 exempl., câte 25 deîn fiecare editiune, pe langa expresiunea dorintei sale, de a se distribui în acelea regiuni, în care limb'a noastră se afla periclitată chiaru și în familia.

Multamita ferbente în numele santei noastre cause!

Dupace vorbiramu despre Bibliotheca dlui Riurénu multu mai pe scurtu decâtu merita aceeași, vomu trece la

Bibliotheca populara, care se publică sub patronagiulu înaltimei sale Dómnnei Elisabetha. Avemu sub ochii nostrii deîn acea „bibliotheca“ numai 9 brosiure, mai mici și mai maricele, toate traductiuni, între care cinci facute de domnișóre deîn classile superióri ale societății noastre. Acelea sunt:

Simple istorii, gasite într'o óla de lapte. Traducere dupe Domnulu M. Brés, de Domnișórele Florescu. București. Imprimeria statului, 1873. 8° micu. pag. 26. Pretiu 14 bani.

Miculu Luntrasiu, traducere de domnișóra Catacuzinu, București 1873. Pretiu 14 bani.

Miculu scolariu, traducere de domnișóra Cretiulescu, 1873. Pretiu 13 bani.

Mic'a marsianta de flori, traducere de domnișóra Vogoridi, 1873. Pretiulu 13 bani.

Miculu pastoru, traducere de domnișóra Rosetti.

Toate acestea istorióre, „gasite într'o óla de lapte“... Mai departe.

Flori de campu, de Henricu Conscience, traducere romana dupa editi'a germana a lui Filipu Gizot, de A. D. Xenopol, IV. Rosa cea órba. București 1873. Pretiu 25 bani.

Recrutulu (totu dupa H. Conscience), traducere de S. G. Várgolici. 1873. Pretiu 46 bani.

Memoriele unui magariu, dupa comites'a Segur. Localizare de capitanu N. P. Baicoianu, 1873. Pretiu 90 bani

Maestrii Mosaisti, de George Sand. Traductiune de M. Romalo, 1873. Pretiu 95 bani.

Tocma și în casu candu acestea traductiuni nu aru fi puse sub patronagiulu înaltimei sale Dómnnei, ele aru merita cá se fia appretiate mai de aprópe, atâtu cá subiecte, câtu și cá traductiuni destinate a intra în manile tinerimii romane, cu scopulu pronunțiatu de a cultiva și nobilita simțimentele ànimei.

Romani'a cis-milcoviana a fostu fericita cá se aiba alaturea tronului domnitoriloru de ani 25 încóce trei Dómnne bune, nobili, întiepte în sensulu genuinu alu acestoru expresiuni, trei dómne, petrunse de vocatiunea loru sublime și sacra, de a da impulsu de susu în diosu la reform'a cea mai salutară a educatiunii sexului loru. Numai aceia carii au cunoscutu bene societatea romanésca și în genere so-

cietatea européna de înainte cu 30 și cu 40 de ani, sunt în dreptu se compare starea de astadi cu cea de mai înainte. Déca noi vedemu cu ochii nostrii prefaceri benefacátórie în educatiunea femeiei dacoromane, meritulu acestui progressu se imparte între dómne, între barbati de statu uniti cu prefessorimea și între una parte a parentiloru. Inceputulu ilu facuse Elisabeth'a Dómn'a Stirbeiu nepóta de Brancovanu, nu numai prin institutul de fetiie carei pórtă numele, ci și prin excellentele exemplu de artea educatiunii ce a datu tiei în famili'a sa cea númeroasă. Helen'a Dómn'a Cusa fundă unu altu institutu de fetiie orfane, adevératu modellu, precum a fostu și este dens'a modellu de virtute femeiesca. Elisabeth'a Dómn'a de Wied, consórtea în S. Carolu I., de un'a parte luà sub patrocinulu seu acelu institutu, continua oper'a Helenei Dómnnei, și face totu pentru prosperarea lui, éra de alt'a, cá dama care cultiva artile și scientiele cu rara predilectiune, precum cultiva și tote virtutile, ajutată de cunoscinti'a cãtoru-va limbi europene, invetiandu limb'a noiei sale patrie în tempu relative scurtu, cu zelu și succesu admirabile, în curendu sciù se atraga la se-ne dómne și domnișóre deîn societatea romana, caroru le place lectur'a în limb'a nationale, éra deîn generatiunea juna incuragià pe câteva domnișóre, cá se'si incerce și péna, la inceputu în traductiuni, dupa aceea și în originale. Acestu impulsu venitu dela tronu produse biblioteca popularia.

Se pare cá în pepturile unoru barbati juni s'a desteptatu óre-si-ce rivalitate literaria, pentru cá 'i vedemu figurandu cá colaboratori la acea Bibliotheca. Nefericita rivalitate, în care barbati, afóra numai de dn. Baicoianu, perdu multu facia cu ténerele domnișóre. Nu cá dóra traductiunile domnișóreloru nu aru suferi câteva correcturi, dara anume, traductiunea dlui A. D. Xenopolu (Ros'a cea órba) deîn nemtiesee, este, cumu se exprimú criticii, mai pre diosu de ori-ce critica, unde adeva idiotismii nemtiesci suntu tradusi deîn cuventu în cuventu, precumu îi traducu scolarii incepetori, alții suntu tradusi falsu, și mai preste totu limb'a romana bajocorita. Traductiunea dloru S. G. Várgoliciu și M. Romalo deîn francesce, pórtă preste totu timbrulu unei lucrari accelerate, care se face în fug'a mare, cá de elaca, cá de iobagiá. Dara apoi cine pune pe dn. Romalo, cá se traduca pentru acea Bibliotheca popularia tocma deîn George Sand, candu tinerimea frageda nu ar trebúf nici se audia de numele acelei scriptórie. Déca vrea cineva se aléga carti de tradusu pentru bibliotece populare dacoromanesci, se mérga la scól'a dlui Riurénu, care'lu va invetiá totu-odata, cumu se localisedie subiectulu, asia bună-óra, precum a localisatu dn. Baicoianu „Memoriile (mai bene Memorialele) unui Magariu, unde cu bietulu magariu întieptu, dara supusu la mai multe suferintie, nu mai au a face persóne deîn Franci'a, ci Georgitia, Bunic'a, Scarlatu, Zoe, Michaiu, Mam'a

Din'a, Todoru, Sevastiti'a, Cleopatr'a, Smarand'a, Lic'a, Mitica etc., si tóte scenele se petrecu in Romani'a.

A'si alege unu subiectu cu totulu strainu, in care occurgu persóne si localitati straine audiului romanescu, apoi a se intrece, si inca tocma in Bucuresci, sub protectiunea Dómei, in traductiunile cele mai rele ce se facu pe la noi dein nemtiesce, acésta insemna totu-atàta, cá si cumu ar volí cineva inadensu, cá se desguste pe lectori. Lasamu cá limb'a este plina de slavonismi si de magiarismi, dein care celi mai multi se potu evita fórté bene, nu prin substituirea de gallicismi si de archaismi latnesci, necunoscuti lectoriloru incepatori, ci prin termini cunoscuti tuturor romaniloru; dara apoi adesea chiaru constructiunea este sucita si intortocata, cá si in nemtiesce. Preste totu, acestea doue traductiuni semena cá s'aru fi facutu óresi-cumu in mani'a limbei de conversatiune pe care o audimu astadi in tóte salónene, adeca in cercurile superiori ale societatei nóstre si chiaru in cele mai multe familii dein classile midinlocii. Unde mai aude dn. Xenopolu dicundu-se vezduchu in locu de aeru, oblonu in locu de feréstra, hrana la vaca, in locu de nutretiu, sdravanu (slav. zdrav) in locu de sanetosu, chipulu (magyar. Kép) in locu de Icón'a Mamei Domnului; vecinicia, pentru ce nu simplu vecía; „câriutu poznasiu alu ceasornicului,“ si „mantuise canteculu seu“ sunt provincialismi, la care moldovenii au inceputu a renuntia dein temeiri fórté rationabili, cumu trebue se renuntie si ardelenii de ex. la slavonismulu celu obsceu potca (lat. vagina); cà-ci, de ex. a mantul (magy. menteni, lat. salvare) nu este a termina, a finí, a pune capetu, a inchiaia, séu déca vreti, dupa limb'a convorbiloru literarie, a „sfarsi.“ „Privirile copileloru tredira pe strainii;“ se dice vinu treditu, móre tredíta, éra omulu se destépta. „Se apropiara mai langa elu cu o vediuta placere; candu fusesem cu minte, atunci etc.“ cu voiósa grabire; me prapastuescu in gaur'a cea mare de carbuni; zulipsitu de flacai; Lauco va fi bucuros se me revada; Orga (dela nemt. Orgel, in locu de Organu;) buratecii cantau in deplina placere de traiu; aceea a muritu de multu toti (aceia au muritu etc.); cu graba apucata; crucile cadiuse (cadiusera, cà e plur.); de mare multa vreme; amintirea vremurilor; abatere si milostivire cuprinsera fiinti'a lui; déca Petrarchel nu parù cá aude acésta indemnare; proprietariu (secatura ce vene desu, in locu de proprietariu, propriu, proprietate, lat. proprius); bordeele cele jóse (die niedrigen Hütten), cascíoarele cele mici, séu, cele scunde); in tonulu glasului ei era atàta solemnitate; de vreme ce au esitu impreuna spre a cauta stof'a pentru istorisiri; trebue se impartimu gaséla cu cinste etc. De care limba a volitu traductoriulu se'si bata jocu atàtu de reu? Limba cumu este acésta se mai vede numai la acei junisiori, carii invétia abia acumu se scria, incercandu'si aripiórele prin foiele humoristice.

Càta diferentia intre una traductiune cá acésta, si intre traductiunile dlui B. V. Vermont, facute totu dein limb'a germana. Acestu june scriitoriu, nascutu in Bucuresci, prin urmare romanu dupa patri'a sa, cá si dupa sentimentele sale, cunosce bene nu numai limb'a nationale, ci totu-odata si pe cea germana, si pe cea francésca asia, in càtu le are cumu amu dice in potestatea sa; de aici vene, cà traductiunile sale sunt netede si curgatórie, idiotismii si constructiunea cea naturale a limbei nóstre sunt mai preste totu respectate si nu sacrificate germanismiloru. Preparatu cu acea cunoscentia de limbi, dn. Vermont a potutu avé curagiulu cá se se apuce, de ex. de traducerea tragediei Don Carlos, dela Schiller, dein care unu actu se publicase in „Albin'a Pindului,“ dupa care urmara Ein Verbrecher aus verlornen Ehre dela acelasiu auctoriu classicu, apoi Vilhelm meister der Bürgergeneral dela Göthe; dupa aceea Stapanulu luméi dela Mützelburg, si alte piese anuntiate si de noi in Nr. 13, traduse dupa Zschokke. In traductiunile acestea au se lipsésca numai unii barbarismi carii se potu evita usioru, precum: n'avea habaru, banuí, francesesce, nedibaciu (barb. turcescu), enigmosu, vezduchu, resbelnicu, disperatu (este diferentia fórté mare intre particulele gramaticali di, dis si intre de; se dicemu si se scriamu desperatu, lat. desperatus, precum se dicea si scriá dupa limb'a besericésca, desnadasduitu); dadù tírcolu pe la tóte rudele etc. (amblà pe la tóte etc., cercetà, visità pe tóte etc.); curarisésca (greicismu curiosu); favorisatu (gallicismu); tractari depredare, multu mai bene capitulare, mãi alesu cá verbulu predare si altu-mentrea este fórté reu pusu, de càtra mai multi literati, ací in locu de prelegere, propunere, instituire, ací in locu de transpunere, ací éراسi in sensu de predatiune, predatóriu, hotiu, banditu, lat. Praedo, nis; ori de câte ori (cacofonia, mai simplu, ori -candu), si altele câteva.

Nr. 143—1874.

INCUNOSCIENTIARE.

Escel. Sa dn. pres. alu asoc. trans. Lad. B. de Popp interveniendu, a exoperatu atàtu dela directiunea gen. a calei ferate I. transilvane, càtu si dela aceea a calei ferate ungueresci orientale, cá doritorii de a participá la adun gen. a asoc. tienende la Dev'a in 10—11. Aug. st. n. a. c. se póta calatorí pàna acolo, cu unu pretiu scadiutu si adeca: cu pretiulu de diumetate, si anume; pre liniile calei ferate I trans. dela Aradu, dela Teiusiu si dela Petrosieni pàna la Dev'a, ér' pre lini'a calei ferate ung. or. dela Orade, Clusiu, Brasiovu si Sibiiu (tote) pàna la Teiusiu, asia càtu cu biletulu rescumperatu la statiune (fia-care dintre punctele mai susu numite, precumu si cele dintre acele puncte), de unde e plecarea, se póta calatorí si indereptu totu pre aceea linia, fóra de a mai trebui solví ceva pentru reintórcere; asia dara calator'i se face cu pretiulu diumetate. — Se cere inse cá membrii respectivi se fia provediuti cu unu certificatu subscrisu de presiedintele asoc., cumu-cà suntu membrii asoc. si calatorescu la Dev'a, la adunarea generale. — Doritorii de a se provedé cu atari certificate, au de a se adresá fora de amanare, séu de adreptulu la Comitétulu asociatiunei aici, séu la Escel. Sa Dn. presiedinte alu asoc. in Bud'a-Pest'a.

Sibiiu, in 23. Iuliu c. n. 1874.

Dela presidiulu comit. asoc. trans.

Iacobu Bologna, v. presied. I. V. Rusu, secret. II.